

หน่วยที่ 2 ประชาคมโลก

โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกคงปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นเพราะเรากำลังอาศัยอยู่ในโลก “ยุคโลกาภิวัตน์ (globalization)” สิ่งเหล่านี้ คือ พลังที่ผลักดันทำให้คนทั้งโลก ประเทศทุกประเทศ ทวีปทุกทวีป ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพัง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งภายในและภายนอก การพัฒนาภายใน ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศของตนอย่างต่อเนื่อง สร้างระบบตามมาตรฐานความเป็นสากล การเป็นที่ยอมรับและที่สำคัญ คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับประเทศอื่นๆ ภูมิภาคอื่นๆ อย่างชัดเจน และมั่นคง และการพัฒนาภายนอก คือ การเร่งสร้างเครือข่าย สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้น ดังนั้นจึงเกิดการขยายตัวขององค์การระหว่างประเทศ การรวมตัวกันในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม และการร่วมกันและหาแนวทางการพัฒนา กฎเกณฑ์ และมาตรฐานการพัฒนาภายใต้รูปแบบของ “ประชาคม (Community)” นั่นเอง

ลักษณะเด่นของการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกยุคปัจจุบัน ได้แก่ โลกยุคไร้พรมแดน สหรัฐอเมริกาผู้นำทางทหารหนึ่งเดียวของโลก การแบ่งกลุ่มทางการเมืองแต่ละภูมิภาค บทบาทที่เพิ่มขึ้นของตัวแสดงที่มีใช้รัฐ ลัทธิชาตินิยมกับปัญหาเอกภาพของรัฐ รวมไปถึงปัญหาความยากจนในประเทศกำลังพัฒนา สิ่งเหล่านี้ที่ได้กล่าวมา คือ สิ่ง que แสดงให้เห็นถึงการเห็นสมควรแล้วที่โลกใบนี้จะต้องมีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาปัญหาต่างๆเหล่านี้ไปโดยพร้อมเพรียงกัน ภายใต้กรอบ “ประชาคมโลก (Global Community)” (สมพงษ์ ชูมาก, 2555: 479) ที่กำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่องในรูปของตัวแสดงบนเวทีโลกที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมโลก

1.1 ความหมายของประชาคมโลก

ประชาคมโลก (global community) หมายถึง การรวมตัวกันเป็นสังคมในระดับโลกเพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ บรรษัทข้ามชาติ และองค์กรเอกชนระหว่างประเทศที่ไม่ใช่รัฐ มีรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ทั้งที่เปิดเผย และไม่เปิดเผย (รศ.ดร.วศิณี จันทศิริ และ ผศ.สิริทิพย์ วรรณภาส, 2557 : 2) โดยมีจุดมุ่งหมายที่รักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง และของโลกร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการปกป้องสิทธิมนุษยชน การรักษาสันติภาพ และความมั่นคงของโลก การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชุมชนดั้งเดิม และการค้าระหว่างประเทศ สถาบัน และองค์การหลักในประชาคมโลก หากมองในมุมมองของการสร้างปฏิสัมพันธ์ของประชาคมโลกแล้วนั้น ตัวแสดงบนเวทีประชาคมโลกโดยทั่วไปมักจะ หมายถึง

ชุมชนทางการเมืองที่มีอำนาจ และการกระทำที่ชัดเจน ได้แก่ รัฐที่มีอำนาจอธิปไตยหรือองค์กรบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบในการปฏิบัติของปฏิสัมพันธ์ในประชาคมโลกหรือชุมชนการเมืองระหว่างประเทศ สามารถแบ่งได้ คือ ตัวแสดงแบบรัฐ และตัวแสดงอื่นๆ ที่ไม่ใช่รัฐ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคือ 1) ต้องมีบทบาทหรือโครงสร้าง หน้าที่ที่สำคัญ และต่อเนื่องสม่ำเสมอ 2) ผู้กำหนดนโยบายระหว่างประเทศเห็นความสำคัญของตัวแสดงดังกล่าวในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของตนเอง และ 3) ต้องมีอิสระ และมีอำนาจอธิปไตยพอสมควรในการตัดสินใจ กล่าวโดยสรุปคือ ตัวแสดงที่มีบทบาทในประชาคมโลกที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น ผู้นำรัฐบาล คณะรัฐบาล คณะทูต กลุ่มทางสังคม และวัฒนธรรม กลุ่มอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าบนเวทีประชาคมโลกจะมีตัวแสดงแบบอื่นๆ มีบทบาทมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า รัฐ (state) ยังคงเป็นตัวแสดงบทบาทที่สำคัญที่สุดในการสร้างนโยบาย และความมั่นคงของประชาคมโลกต่อไป

ประชาคมโลกกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 สามารถก่อให้เกิดแนวโน้มการก่อตัวของประชาคมโลกในมิติใหม่ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาหลักเศรษฐศาสตร์เข้ามาวิเคราะห์การพัฒนาความมั่นคงของชาติ การนำเอาหลักการบูรณาการมาใช้ในการผสมผสานด้านวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วม รวมไปถึงการบริหารจัดการอภิบาลโลก (Global Governance) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่ทั้งโลกต่างต้องการ คือ การรวมตัวเป็นประชาคมโลกที่มีความมั่นคงในทุกๆ ด้าน และมีความยั่งยืน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั่นเอง

แนวคิดที่ใช้ในการอธิบายการเกิดขึ้น หรือการรวมตัวกันของประชาคมโลกมีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างหลากหลาย บางแนวคิดให้ความสำคัญกับรัฐ บางแนวคิดให้ความสำคัญกับองค์การระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ และบางแนวคิดก็ให้ความสำคัญกับระบบโครงสร้างสังคมโลก ไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การบูรณาการในมิติของการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายของโครงสร้างทางสังคม ตัวอย่างแนวคิดที่น่าสนใจ ได้แก่

1. แนวคิดสังคมนิยม (Realism) หรือที่เรียกว่า “Power-Politics” จุดเด่นของแนวคิดนี้ คือ การมองว่ารัฐ และระบบรัฐเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเมืองโลก โดยมีวัตถุประสงค์คือ ความอยู่รอดของชาติ (National Survival) ในสภาพแวดล้อมที่มีแต่ความเป็นศัตรูกัน การแสวงหาอำนาจเป็นเป้าหมายของนโยบายต่างประเทศของแต่ละรัฐ และไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สิ่งที่รัฐสามารถทำได้ในระบบการเมืองโลก คือ การดำรงไว้ และเพิ่มอำนาจของตน ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องพึ่งพาตนเองในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเองเพื่อเป็นหลักในการอยู่รอด ดังนั้น หลักแนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญแก่ผลประโยชน์ของรัฐ (Nation Interests) ภายใต้กรอบการรักษาผลประโยชน์ของประชาคมโลก เมื่อรัฐทุกรัฐพยายามหาการเพิ่มพูนอำนาจของตน สิ่งที่จะสามารถควบคุมได้ คือ การจัดตั้งระบบดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) สามารถกล่าวโดยนัยได้ว่า ความร่วมมือระหว่างรัฐในระบบประชาคมโลกจะเป็นไปได้เพียงเพื่อผลประโยชน์แก่รัฐนั้นๆ ก็เป็นได้

2. แนวคิดสังคมนิยมใหม่ (Neo-Realism) หรือที่เรียกว่า “Structural Realism” จุดเด่นของแนวคิดนี้ คือ สนใจโครงสร้างของระบบรัฐ คือ การทำให้เป็นระเบียบ (Ordering) หรือการ

จัดระเบียบ (Arrangement) นั่นคือ การลักษณะการนำไปสู่การจัดระเบียบโครงสร้างของรัฐอย่างชัดเจน เช่น โครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่แบ่งโลกออกเป็น 2 ค่าย คือ ค่ายโลกเสรีกับค่ายโลกคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีผลต่อการวางกรอบและนโยบายต่างๆ ในรัฐรวมทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ แต่ในปัจจุบันแนวคิดสังคมนิยมใหม่ ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความร่วมมือ (Cooperation) ที่พร้อมจะพัฒนาไปพร้อมกับการสร้างประชาคมโลกในลำดับต่อไป

3. แนวคิดว่าด้วยอำนาจรวมศูนย์อยู่ที่รัฐ (State-Centrism) จุดเด่นของแนวคิดนี้คือ มองการเมืองโลกมีศูนย์กลางอยู่ที่รัฐ เน้นบทบาทของรัฐเป็นหลัก มีลักษณะคล้ายกับแนวคิดสังคมนิยมที่กล่าวไว้ว่า การเมืองโลกเต็มไปด้วยการแข่งขันเพื่อผลประโยชน์ของตน และแนวคิดนี้มักครอบแนวคิดหลักที่สำคัญคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐดำเนินไปภายใต้อนาธิปไตย (Anarchy) เน้นความเป็นชาตินิยม (Nationalism) และให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางการทหารโดยมองว่าเป็น High Politics สอดคล้องกับการรักษามลประโยชน์ของรัฐได้มากที่สุด มุมมองการให้ความสำคัญของอำนาจ (Power) คือสิ่งที่สำคัญที่สุดของระบบการเมืองโลกและนำไปสู่แนวคิดการจัดลำดับทางด้านอำนาจ (Power Hierarchy) นั้นหมายถึง การจัดลำดับประเทศ อภิมหาอำนาจ ตามลำดับนั่นเอง

4. แนวคิดพหุนิยม (Pluralism) คือ แนวคิดที่นำมาใช้กับการเมืองระหว่างรัฐ (Inter-State Politics) กับการเมืองภายในรัฐ (Intra-State Politics) โดยเห็นว่าระบบระหว่างประเทศประกอบไปด้วยตัวแสดงหลายตัวโดยแต่ละตัวแสดงจะมีหน้าที่และบทบาทของตนเอง แต่จะเกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ เช่น เรื่องสวัสดิการและความมั่นคง ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือกันมากยิ่งขึ้นระหว่างรัฐกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐและอยู่ร่วมกันโดยมีความจำเป็นต้องรวมเข้าไปอยู่ในระบบโลก (Global System) มากขึ้น และนอกจากนี้ ยังมีตัวแสดงอีกมากมายที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างความร่วมมือ เช่น องค์การระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติ เป็นต้น ดังนั้น จึงอาจมองได้อีกหนึ่งว่า การเข้าร่วมในการร่วมตัวดังกล่าวอาจเป็นการลดอิสระของรัฐที่มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวแต่จะเน้นหนักไปในทางของการร่วมมือกันในระบบโลก หากมองถึงสภาพการเมือง และสังคมระหว่างประเทศในปัจจุบันแล้วนั้น แนวคิดนี้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากเลยทีเดียว

5. แนวคิดภารกิจนิยม (Functionalism) มีความคิดว่ามนุษย์ทุกคนเป็นพลเมืองของโลกและมองว่าพลเมืองของทุกๆชาติในโลกเดียวกันสามารถข้ามพรมแดนกันได้ รัฐในมิติของประชาคมโลกจึงมีหน้าที่ในการจัดสวัสดิการต่างๆทุกปัจจัยเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนมากกว่าที่จะไปมุ่งเน้นเรื่องการแย่งอำนาจ และผลประโยชน์ในระดับโลก และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่ารัฐ และประชาชนตามแนวคิดนี้ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

6. แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) พื้นฐานทางความคิดที่สำคัญของแนวคิดนี้คือ มองว่าธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนนั้นเป็นคนดีและต้องการเสรีภาพ อีกทั้งยังสามารถร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ รัฐมีหน้าที่เพียงเป็นองค์กรที่สร้างขึ้นมาเพื่อรักษาเสรีภาพของมนุษย์และเชื่อว่าสถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตยจะเป็นสิ่งที่ช่วยรักษาเสรีภาพของมนุษย์ได้ อีกทั้งแนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับการร่วมมือระหว่างประเทศ (Cooperation) การสร้างกฎเกณฑ์ (Rule-making) กฎกติกา (Norms) ที่ส่งเสริมเสรีภาพ และความเป็นธรรมรวมไปถึงการสร้างกลไกหรือองค์การระหว่างประเทศ

ในการสร้างระเบียบระหว่างประเทศใหม่ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการจัดตั้ง องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ขึ้นมา ดังนั้น ในระบบประชาคมโลก แนวคิดเสรีนิยมนี้จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญที่สุดในการสร้างความเป็นปึกแผ่นของโลกภายใต้กรอบที่ว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่ดี และมีเหตุผลสามารถร่วมมือกันเพื่อสันติภาพและความก้าวหน้าได้ในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

7. แนวคิดอุดมคตินิยม (idealism) หรือที่เรียกว่า “Utopianism” โดยเห็นว่าประชาคมโลกเป็นสิ่งที่มีมนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีปัจจัยที่ต้องคำนึง 4 ประการ เพื่อเป็นข้อปฏิบัติและเป็นเครื่องมือนำไปสู่การจัดทำนโยบายต่างประเทศของแต่ละรัฐ ได้แก่ คุณค่าทางศีลธรรม บรรทัดฐานทางกฎหมาย ระเบียบระหว่างประเทศ และการประสานผลประโยชน์ในประชาคมโลก ส่วนอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติและความอยู่รอดของชาติ มีความสำคัญรองลงมา ดังนั้นแนวคิดนี้ นำไปสู่แนวคิดในการจัดตั้งระบบความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security) การก่อตั้งสันนิบาตชาติ ภายหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 และสหประชาชาติหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 โดยมีแนวทางที่ชัดเจนกล่าวคือ การแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและสงคราม อีกทั้ง การเกิดขึ้นขององค์การระหว่างประเทศใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นก็เป็นผลมาจากพื้นฐานแนวคิดนี้

8. แนวคิดทุนนิยม (Capitalism) จุดเริ่มต้นของแนวคิดนี้มาจากแนวคิดของ อาดัม สมิธ (Adam Smith) โดยมีหลักสำคัญคือเสรีภาพในการผลิต โดยเรียกร้องไม่ให้รัฐบาลเข้ามาดำเนินนโยบาย และมีคำพูดที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ คือ “ใครมีมือยาวสาวได้สาวเอา” และ “มือที่มองไม่เห็น (The invisible hands)” คือ การให้ความสำคัญกับเงินทุนและเอกชนในการผลิต โดยมีพ่อค้าคนกลางนั่นเอง โดยแนวคิดนี้ในความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ในปัจจุบันแนวคิดในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศกำลังเป็นที่จับตามองขององค์การระหว่างประเทศต่างๆ ในการพัฒนากรอบแนวคิดและการผสมผสานความมั่นคงของแนวคิดทุนนิยมโดยมีรัฐเข้าไปมีบทบาทบ้างเพื่อความมั่นคง และก่อให้เกิดผลประโยชน์แห่งชาติอย่างแท้จริงในระบบประชาคมโลก

9. แนวคิดวิถีปฏิบัติระหว่างประเทศ (International Regime) แนวคิดนี้มีความคิดว่าระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ได้มีลักษณะเป็นกฎที่ตายตัวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และสามารถมีการผสมผสานระหว่างกลุ่มและกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน ความคาดหวัง และกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งรัฐในประชาคมโลกได้มีความคาดหวังว่ารัฐอื่นๆ ซึ่งเป็นตัวแสดงหลักในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะใช้เป็นแนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันและองค์กรได้ วิถีปฏิบัติระหว่างประเทศจะเป็นกรอบกำหนดให้รัฐควรจะต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติโดยมีเงื่อนไขการตอบโต้ด้วยเครื่องมือต่างๆ ในการกำหนดการดำเนินความสัมพันธ์ เช่น ในประเด็นเรื่องความมั่นคง การค้าระหว่างประเทศ และเรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้น แนวคิดนี้ในระบบประชาคมโลกสามารถช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันในโลกปัจจุบัน

10. แนวคิดว่าด้วยความสัมพันธ์ข้ามชาติ (Transnationalism) ความสำคัญของแนวคิดนี้ คือ เป็นแนวคิดที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในทางการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบัน ทั้งมิติที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ (Relations) และการติดต่อธุรกิจ (Transactions) และที่เกี่ยวกับองค์การ (Organizations) คำว่า Transnational ถูกใช้ในความหมายของกิจกรรมที่ข้ามพรมแดนของรัฐ

โดยแบ่งออกเป็น 3 ความเคลื่อนไหวในระบบระหว่างประเทศ ได้แก่ ความเคลื่อนไหวของวัตถุประสงค์ทางกายภาพรวมทั้งประชากร ความเคลื่อนไหวของข่าวสารและความคิด และความเคลื่อนไหวของเงินและสินเชื่อ ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน มีตัวอย่างการเคลื่อนไหวที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ องค์การข้ามชาติอื่นๆ ในปัจจุบัน ได้แก่ ขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์ (PLO) กรีนพีซ (Green Peace) เป็นต้น

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถกล่าว คือ แนวคิดระบบประชาคมโลก จะพิจารณาระบบภายใต้สิ่งแวดล้อมของสังคมโลกว่าต้องมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศที่หลากหลาย ถูกขับเคลื่อนไปภายใต้แบบธรรมเนียม และกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ตัวแสดงในรูปแบบของรัฐในระบบประชาคมโลกจึงไม่ได้มีอิสระที่จะเลือกกระทำได้อีกต่อไป แต่จะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระดับโลก องค์ประกอบอื่นๆ ตามความเหมาะสมบนพื้นฐานของความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมือง หลักสิทธิมนุษยชน และการรวมเป็นหนึ่งภายใต้ระบบประชาคมโลกในอนาคตต่อไป

1.2 บทบาทของประชาคมโลกกับการดำเนินชีวิต

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น แนวคิดระบบประชาคมโลก จะพิจารณาระบบภายใต้สิ่งแวดล้อมของสังคมโลกว่าต้องมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือองค์การระหว่างประเทศที่หลากหลาย ถูกขับเคลื่อนไปภายใต้แบบธรรมเนียมและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ตัวแสดงในรูปแบบของรัฐในระบบประชาคมโลกจึงไม่ได้มีอิสระที่จะเลือกกระทำได้อีกต่อไป แต่จะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระดับโลก องค์ประกอบอื่นๆตามความเหมาะสมบนพื้นฐานของความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมือง หลักสิทธิมนุษยชน และการรวมเป็นหนึ่งภายใต้ระบบประชาคมโลกในอนาคตต่อไป

โลกในปัจจุบัน และอนาคตตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา มีความเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด และมีการคาดคะเนหรือทำนายจากนักวิจัย นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญมากมายในทิศทางโลก (Global Trends) (รองศาสตราจารย์ ดร.จุลชีพ ชินวรรโณ, 2557 : 402) โดยเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้ชีวิตประจำวันของมนุษย์เกิดความท้าทายในการดำเนินชีวิตมากมาย ได้แก่

1. **ยุทธศาสตร์และการทหาร** มีความมั่นคง และสหรัฐอเมริกายังคงแสดงแสนยานุภาพชัดเจนมากขึ้น และมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่หลากหลายและทันสมัย

2. **ทิศทางทางการเมือง** ในด้านการรวมกลุ่มของประเทศต่างๆ ในแต่ละทวีปที่แสดงให้ออกถึงพหุภาคี (Multipolar World) ได้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การรวมกลุ่ม BRICS ประกอบไปด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ รวมทั้งการนำเอาปัญหาต่างๆ ของสังคม และโลกมาเจรจาในระดับการประชุมสุดยอด (Summit) เช่น สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน การพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ทิศทางทางเศรษฐกิจ มีการขับเคลื่อนในลักษณะการสร้างกลุ่มองค์การระหว่างประเทศ โดยมีความร่วมมือในลักษณะการรวมกลุ่มในทวีปเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA), สหภาพยุโรป (EU) และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงมิติต่างๆในการแสดงออกถึงบทบาทของประชาคมโลกในชีวิตประจำวันและเมื่อพิจารณาบทบาทของประชาคมโลกให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากร (The New Demographics) ประชากรของโลกจะเพิ่มขึ้นจาก 6.1 พันล้าน ในกลางปี 2001 เป็น 7.8 พันล้านในปี 2025 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 28 หรือร้อยละ 1.2ต่อปี) ทั้งนี้ ร้อยละ 95 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นจะอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในเขตเมือง แนวโน้มประชากรโลกจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้าง และพฤติกรรม โดยประชากรสูงอายุ (มากกว่า 50 ปีขึ้นไป) จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ประชากรวัยหนุ่มสาว (Young Generation) จะมีสัดส่วนลดลง โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการเกิดของประเทศพัฒนาแล้วต่ำลง ประกอบกับคนจะมีสุขภาพดี และอายุยืนมากขึ้น (ตารางที่ 3) นอกจากนี้ ค่านิยม และพฤติกรรมของประชากรจะเปลี่ยนแปลงไปเร็วมากจนยากที่จะคาดเดา การเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากรทั้งหมดดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลกระทบสำคัญ คือ

1.1 การสิ้นสุดของตลาดเดียว (The End of Single Market) เดิมตลาดของประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะ Homogeneous โดยมีกลุ่มวัยรุ่นเป็นผู้ครอบครองตลาดส่วนใหญ่ แต่ต่อไปในอนาคต ตลาดจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน คือ

(1) ตลาดของผู้สูงอายุ ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ และเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวัน วันทดแทนความเสื่อมประสิทธิภาพของร่างกาย การให้บริการเพื่อความบันเทิง เช่น การท่องเที่ยว เป็นต้น

(2) ตลาดของกลุ่มวัยรุ่น ผลิตภัณฑ์และบริการส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อความสะดวกและรวดเร็วในการใช้ชีวิตประจำวัน ความฟุ่มเฟือยในรูปแบบต่างๆ แม้กระทั่งการศึกษาซึ่งจะมีรูปแบบที่เป็น New Luxury Youth Market โดยเฉพาะในตลาดศึกษาต่อเนื่องของผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาดีอยู่แล้ว ขณะนี้กำลังเป็นธุรกิจที่เติบโตเร็วที่สุด เนื่องจากครอบครัวที่มีลูกคนเดียวมักจะลงทุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของลูกสูงมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาต่อหัวเท่ากับค่าใช้จ่ายการศึกษาในอดีตของเด็ก 4-5 คนรวมกัน ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสูง เช่น Nanotechnology และ Material Technology เป็นต้น รวมทั้งก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่า “Culture Product” ที่มีความเหมือนกันในวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ การบริโภค และผลิตภัณฑ์ เช่น สินค้าจำพวก Franchise ต่างๆสัญญาของปรากฏการณ์ดังกล่าวปรากฏให้เห็นแล้วในธุรกิจบริการด้านการเงิน (Financial Services) ที่ขณะนี้การค้ำหุ้นในตลาดสินค้าประเภท High Technology ลูกค้ำส่วนใหญ่เป็นของคนอายุน้อยกว่า 45 ปี ส่วนการลงทุนในตลาดกองทุนอื่น (Mutual Fund) ที่เน้นในเรื่องของการลงทุนเพื่อการออม ลูกค้ำจะเป็นผู้สูงอายุ

1.2 ภาระงบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งโครงสร้างของประชากรวัยสูงอายุที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาก จะมีผลต่อค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่จะ

เพิ่มขึ้นจากเงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เบี้ยบำนาญ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาที่แนวโน้มดังกล่าวก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกันแต่อัตราที่ต่ำกว่า

1.3 การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว (Mobility of Labor) โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ หรือ แรงงานที่มีความรู้ (Skilled Labor/Knowledge Labor) ซึ่งเป็นที่ต้องการ และมีบทบาทมากในระบบเศรษฐกิจ ในทางตรงกันข้าม จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะต่ำไปยังประเทศกำลังพัฒนาเพื่อลดจำนวนแรงงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจโลกจะเป็นตัวซ้ำเติมให้เกิดความยุ่งเหยิงของโครงสร้างการทำงานในสังคมที่กำลังพัฒนา โดยการสร้างให้เกิดการจ้างงานที่ขาดเสถียรภาพ งานที่ต้องการความชำนาญหลายอย่างอาจถูกลดระดับลง หรือถูกทดแทนด้วยแรงงานที่ต่ำกว่าระดับจริง นอกจากนี้ จะก่อให้เกิดปัญหาเมืองใหญ่ (Mega City) ที่ต้องมีการวางแผนการพัฒนาเมืองที่ป้องกัน และจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทางโครงสร้างพื้นฐาน และทางด้านสิ่งแวดล้อม

1.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงในค่านิยม และพฤติกรรมของประชากรทำให้ตลาดเปลี่ยนแปลงเร็ว จำเป็นที่ผู้ผลิตจะต้องมีความพร้อมรับการปรับเปลี่ยนโดยต้องพร้อมในการที่จะคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ (Innovation) และใช้ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมของประสบการณ์ และภูมิปัญญา มารองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. ความเหลื่อมล้ำของความรู้ (Knowledge Divide) จะเกิดขึ้นในระดับระหว่างประเทศและในระดับประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันของความสามารถ และความจริงจังในการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษา (Education) ข้อมูลข่าวสาร (Information) และการวิจัย (Research) ของประเทศหนึ่งเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ และการพัฒนาองค์ความรู้ของคนในประเทศที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ประเทศที่มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องจะเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ในสังคมเศรษฐกิจการเมืองโลกที่อาศัยองค์ความรู้ในการพัฒนามากกว่าปัจจัยทางทรัพยากร (Comparative Advantage) ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ในลักษณะคือ

2.1 การศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในระบบ และนอกระบบขยายตัวเพิ่มขึ้น มากจากการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Economy) ซึ่งความรู้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มีการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทุกส่วนของภาคการผลิต เพื่อลดต้นทุน เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพ และเพื่อลดการพึ่งพิงแรงงานที่ขาดแคลน จำเป็นที่ประชากรในทุกเพศ ทุกวัย ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ดังกล่าวโดยเฉพาะประชากรในวัยทำงานที่ต้องมีความพร้อม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีความต้องการทักษะ และฝีมือ

2.2 การวิจัยและพัฒนาจะมีความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพที่จะต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาในเชิงธุรกิจ โดยเฉพาะในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ ทันสมัยและกระจายอย่างทั่วถึง

3. ภาวะกำลังการผลิตส่วนเกิน (Overcapacity) ในสินค้าและบริการ ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน ได้แก่ การเข้ามาใหม่ของประเทศกำลังพัฒนา เช่น จีน และเม็กซิโก เป็นต้น

การหดตัวของความต้องการ (Demand Contract) การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการเพิ่มขึ้นในความรู้ ความสามารถ และทักษะฝีมือแรงงาน

4. การพึ่งพิงและร่วมมือระหว่างกันมีมากขึ้น (More Interdependent) ในทุกระดับ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ได้แก่ การขยายตัวขององค์กรทั้งด้านเศรษฐกิจ และการเมืองระดับโลกขนาดใหญ่ เช่น WTO และ IMF เป็นต้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบของขั้วอำนาจจาก Bipolar มาเป็น Multipolar ปัญหาผู้ก่อการร้ายข้ามชาติ (Terrorism) ซึ่งทำให้ประเทศต่างๆ ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดมากขึ้น อันนำไปสู่ความต้องการที่เพิ่มขึ้นในการเจรจาต่อรอง และการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในระดับทวิภาคี (Bilateral) ในระดับภูมิภาค (Regional) และระดับโลกเพื่อสร้างความสมดุลของอำนาจทางการเมือง และทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และภูมิภาคทั้งที่มีอยู่เดิม และที่เกิดขึ้นใหม่ในระดับประเทศ ถึงแม้รัฐจะเข้าไปมีบทบาทในเวทีโลกมากขึ้น แต่ภาคธุรกิจ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรจะมีบทบาทมากขึ้นทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน จึงต้องอาศัยความร่วมมือของทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยแนวโน้มในอนาคตพลเมืองจะยังคงใช้การเมืองนำการดำเนินธุรกิจเนื่องจากการเมืองจะมีการปรับตัวเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการปรับโครงสร้างของรัฐบาลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ให้มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือ เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นในการเคลื่อนไหวของข้อมูล เทคโนโลยีสมัยใหม่ การอพยพ และอิทธิพลของภาคธุรกิจ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร

สำหรับในระดับธุรกิจ เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจของภาคธุรกิจเป็นอย่างมาก องค์กรทางด้านข้อมูลข่าวสารหรือองค์กรที่มีข้อมูลข่าวสารมากจะมีอำนาจมากขึ้น ทำให้เกิดการผลักดันที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนก่อนการตัดสินใจ โดยอาศัยการสร้างความร่วมมือกันระหว่างภาคธุรกิจมากกว่าการมุ่งที่จะแข่งขันกัน อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือจะสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยความโปร่งใส และเปิดเผย ทั้งของภาครัฐ และภาคธุรกิจที่จะมีให้กัน (Good Governance and Corporate Governance) ผลกระทบต่อประเทศไทย

2. ปัญหาความสัมพันธ์ระดับสากล

ในยุคปัจจุบันหรือที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยกันดีคือคำว่า “ยุคกระแสโลกาภิวัตน์” (Globalization) กำลังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทำให้ประเด็นปัญหาบางอย่างซึ่งเคยเป็นปัญหาแต่เพียงในประเทศนั้นๆ ได้ปะทุออกมากลายเป็นปัญหาที่ทั่วโลกต่างประสบไปพร้อมเพรียงกันในลักษณะของปัญหาข้ามชาติ หรือปัญหาข้ามแดน และปัญหาระหว่างประเทศซึ่งปัญหาดังกล่าวกำลังเป็นที่จับตามอง และท้าทายเป็นอย่างมากในมุมมองของผู้บริหารจัดการระดับโลกหรือองค์กรระหว่างประเทศระดับโลก โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) สืบเนื่องมาจากการขยายตัวของโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ภาคธุรกิจทั่วโลกมีการขยายตัว และสร้างความมั่งคั่งให้กับผู้บริหารจำนวน

มาก ในทางตรงกันข้ามธุรกิจที่ผิดกฎหมายก็มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีมูลค่าอย่างมหาศาล เช่น การฟอกเงินของภาคธุรกิจ นำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย การลักลอบนำเข้าสิ่งเสพติด การค้าอาวุธ และการค้ามนุษย์ เป็นต้น ดังนั้น เราสามารถเรียกธุรกิจนอกกฎหมาย บางครั้งเรียกว่า อาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งโลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับปัญหานี้ โดยมีองค์การระหว่างประเทศ และการใช้หลักกฎหมายระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ และเร่งสร้างแบบแผนในการปฏิบัติในเวทีโลกอย่างต่อเนื่อง

2.2 ปัญหาการก่อการร้าย (Terrorism) คือ การใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง โดยจะมีการเสียชีวิต และการสูญเสียที่เกิดจากการก่อการร้ายจำนวนมาก วัตถุประสงค์ของการก่อการร้าย คือ สิ่งแรกคือการให้ได้มาซึ่งเอกราชทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมภายในรัฐที่ต้องการผลประโยชน์ต่างๆ หรือแม้กระทั่งเป็นการโฆษณาชวนเชื่อกลุ่มตนให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เป้าหมายของกลุ่มก่อการร้าย ส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ที่ทำการของรัฐบาล หรือผู้ที่มีอิทธิพลต่อสังคม โดยเน้นการกระทำคือก่อให้เกิดความเสียหายมากที่สุด และแสดงออกให้คนหมู่มากเห็นถึงความโหดร้าย มีวิธีการกระทำต่างๆ เช่น การลอบสังหาร การจับเป็นตัวประกัน การใช้ระเบิดพลีชีพ เป็นต้น ตัวอย่างกลุ่มการก่อการร้ายที่เป็นที่รู้จัก เช่น กลุ่มอัลกออิดะห์ (al-Qaeda) กลุ่ม ISIS (Islamic State of Iraq and Greater Syria) เป็นต้น ซึ่งกลุ่มการก่อการร้ายเหล่านี้กำลังเป็นที่จับตามองของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกาที่มีความต้องการที่จะกวาดล้างขบวนการเหล่านี้ออกไป จึงมีการก่อตั้งกองกำลังทหารพร้อมอาวุธยุทโธปกรณ์จำนวนมาก ได้แก่ องค์การนาโต้ (NATO) และหน่วยรบพิเศษอื่นๆ อีกมากมาย พร้อมทั้งมีการรณรงค์ให้ความสำคัญกับการรักษาสันติภาพของโลก เพื่อเป็นการต่อต้านการกระทำที่รุนแรงของกลุ่มก่อการร้าย ถือได้ว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะเข้ามาแก้ไขภายใต้กรอบของกลุ่มประชาคมโลกอย่างต่อเนื่องต่อไป

2.3 ปัญหาความยากจน ปัญหานี้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมไปทั่วโลก โดยกลุ่มที่สะท้อนให้เห็นปัญหานี้คือ กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries) ในปัจจุบันมีแนวโน้มของอัตราความยากจนเพิ่มขึ้น และขยายวงกว้างมากขึ้น มีสาเหตุหลายประการด้วยกัน ได้แก่ สาเหตุทางประวัติศาสตร์ จากการเคยตกเป็นอาณานิคมมาเป็นเวลานานทำให้ประเทศถูกนำเอาทรัพยากรธรรมชาติไปเป็นจำนวนมาก รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่ขาดการศึกษา และยากจน เช่น ประเทศในแถบแอฟริกา เป็นต้น สาเหตุทางการเมือง ในความไม่ก้าวหน้าในประชาธิปไตย และเกิดความขัดแย้งทางการเมืองรุนแรงหลายครั้ง และสาเหตุทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน รวมไปถึงการคอร์รัปชันในประเทศ ปัญหานี้ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องมีการหลุดชะงักในนโยบายหรือผิดหวังกับการวางแผนต่างๆ ในการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบในยุคโลกาภิวัตน์

3. องค์การระหว่างประเทศในประชาคมโลก

องค์การระหว่างประเทศ (International Organizations) คือ ระบบหรือกระบวนการที่เกิดขึ้นใหม่ในระบบประชาคมโลก นับตั้งแต่การกำเนิดของรัฐในฐานะตัวแสดงหลักบนเวทีโลกในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากปัจจุบันโลกอยู่ภายใต้ระบบโลกาภิวัตน์ การดำเนินนโยบายของแต่ละประเทศจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่าย สร้างองค์การร่วมกัน โดยองค์การระหว่างประเทศ หมายถึง องค์การที่รัฐตั้งแต่สองรัฐขึ้นไปร่วมกันจัดตั้งขึ้น มีการจัดประชุมเป็นประจำอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีเจ้าหน้าที่คอยประสานนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นระบบ นโยบายขององค์การระหว่างประเทศจะเล็งเห็นถึงการกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของรัฐสมาชิก จึงสามารถกล่าวได้ว่า องค์การระหว่างประเทศได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการร่วมมือกันในด้านต่างๆ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐอีกด้วย ประเภทขององค์การระหว่างประเทศในประชาคมโลก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ องค์การระหว่างประเทศทางการเมือง องค์การระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ และองค์การที่มีใช้ของรัฐ หรือองค์การเอกชน

ภาพที่ 1 : สัญลักษณ์ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN)

ที่มา : องค์การสหประชาชาติ

3.1 องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีชื่อเสียง และเป็นแม่แบบของหลายองค์การในการจัดตั้งนโยบาย และการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ในเวทีโลก และมีความสำคัญมากที่สุดภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง จุดเด่นขององค์การสหประชาชาติ คือ ต้องการที่จะก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศใหม่มาแทนที่ “สันนิบาตชาติ” ที่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าไรนักในการสร้างเสถียรภาพ และความมั่นคงของโลกภายหลังจากการสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่ 1 เอกสารที่สำคัญในการกำหนดกรอบการทำงานขององค์การสหประชาชาติ คือ “กฎบัตรแอตแลนติก (Atlantic Charter)” ได้ประกาศขึ้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1941 มีสาระสำคัญ คือ “ภายหลังจากที่ได้ปราบระบบทรราชย์ของลัทธินาซีราบคาบแล้ว หวังที่จะเห็นการสถาปนาสันติภาพซึ่งสามารถอำนวยให้มวลมหาประชาชนทั้งหลายดำรงชีวิตอยู่ได้ภายในดินแดนของตน และมีชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากความหวาดกลัว และความอดอยาก” ภายหลังจากการนี้ได้ นำมารวมใน “ปฏิญญาสหประชาชาติ (United Nations Declaration) ได้มีการลงนาม เมื่อ 1 มกราคม ค.ศ.1942 ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันมีประเทศทั่วโลกจำนวน 193 ประเทศ เป็นสมาชิกขององค์การนี้

จุดมุ่งหมายหลักขององค์การสหประชาชาติหรือที่เรียกสั้นๆ ว่า ยูเอ็น (UN) คือ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ความร่วมมือในกฎหมายระหว่างประเทศ ความมั่นคงระหว่างประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระบวนการทางสังคม สิทธิมนุษยชน รวมถึงการให้ความสำคัญกับการรักษาสันติภาพของโลก

ระบบโครงสร้างของสหประชาชาติ ประกอบด้วย 6 องค์กร คือ

1. สมัชชาใหญ่ (General Assembly) เป็นที่ประชุมของประเทศสมาชิกทุกประเทศ โดยแต่ละประเทศสามารถส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมได้ไม่เกิน 5 คน การประชุมในแต่ละครั้งมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เสริมสร้างความร่วมมือในการรักษาสันติภาพในประชาคมโลก รวมทั้งแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ

2. คณะมนตรีความมั่นคง (Security Council) ปัจจุบันประกอบไปด้วย จำนวนคณะมนตรีรวม 15 ประเทศ ประกอบไปด้วย สมาชิกถาวร (Permanent Members) คือ ประเทศสมาชิกที่มีสิทธิในการออกเสียงยับยั้ง (Veto) ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน อังกฤษ และฝรั่งเศส อีกทั้งภาษาที่ใช้ในประเทศทั้ง 5 ประเทศนี้ ยังนับได้ว่าเป็นภาษาทางการที่ถูกใช้ในองค์การสหประชาชาติ นอกจากภาษาอังกฤษอีกด้วย และสมาชิกอีกประเภทหนึ่งคือ สมาชิกไม่ถาวร ประกอบไปด้วย 10 ประเทศ อยู่ในสาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี

3. คณะมนตรีเศรษฐกิจ และสังคม (Economic and Social Council) มีหน้าที่เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และสังคม ระหว่างประเทศให้กับประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ประกอบไปด้วย สมาชิก จำนวนทั้งสิ้น 54 ประเทศ แนวทางการดำเนินงานจะเน้นในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ความยากจน การพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ เด็ก และสตรี โดยมีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่ออำนวยความสะดวกการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ของโลก เช่น องค์กร UNESCO UNICEF IMF และธนาคารโลก (World Bank) เป็นต้น

4. คณะมนตรีภาวะทรัสตี (Trusteeship Council) มีหน้าที่ดูแล และคุ้มครองดินแดนบางแห่งที่ยังไม่สามารถปกครองตนเองได้ตามมติของสมัชชาสหประชาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าไปพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ให้มีความพร้อมในลำดับต่อไป

5. ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) มีหน้าที่สำคัญ คือ ให้ความเห็นด้านกฎหมายแก่หน่วยงานต่างๆ ของสหประชาชาติ และพิจารณาตัดสินข้อพิพาทระหว่างประเทศ ประกอบไปด้วย จำนวนผู้พิพากษาจากประเทศสมาชิกรวม 15 คน ดำรงตำแหน่งวาระละ 9 ปี

6. สำนักงานเลขาธิการ (Secretariat) มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านบริหารและธุรการขององค์การสหประชาชาติ โดยมี เลขาธิการใหญ่ (Secretary-General) ดำรงตำแหน่งวาระละ 5 ปี โดยจะได้รับการเสนอชื่อจากคณะมนตรีความมั่นคง และแต่งตั้งโดยสมัชชาสหประชาชาติ เลขาธิการคนปัจจุบัน คือ นายบัน คีมูน (Ban Kee Moon) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเกาหลีใต้ อยู่ในตำแหน่ง 2 สมัย ระหว่าง ค.ศ.2007-2016

บทบาทของสหประชาชาติมีหลายมิติ แต่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าสหประชาชาตินั้นจะดูแลในเรื่องของการเมือง และความมั่นคง แต่ในความจริงแล้ว การดำเนินของสหประชาชาติจะดูแล และ

ให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่สำคัญของโลก ได้แก่ คน และเงินทุนเพื่อที่จะนำไปพัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างความกินดีอยู่ดีให้กับสังคมโลก ทั้งนี้เพราะปัญหาทางด้านสังคม และเศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายใน และระหว่างประเทศ ดังนั้น สหประชาชาติจึงให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการสร้างเครื่องข่ายสหประชาชาติในรูปแบบองค์กรต่างๆที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วบางส่วน และปัจจุบันองค์การสหประชาชาติก็ไม่ได้หยุดนิ่งที่จะพัฒนาโครงสร้างการทำงานขององค์การ ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ได้มีมติเห็นชอบว่า ถึงเวลาแล้วที่สหประชาชาติต้องมี “การปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ” ประกอบไปด้วย การปฏิรูปโครงสร้างภารกิจ การเงิน และอื่นๆ นั่นเอง

ภาพที่ 2 : สัญลักษณ์ของธนาคารโลก (World Bank)

ที่มา : www.worldbank.org

3.2 ธนาคารโลก (World Bank) ธนาคารโลกถือเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีสมาชิกจากทั้งประเทศพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนา ปัจจุบันมีจำนวนประเทศที่เป็นสมาชิก 185 ประเทศ ความสำเร็จของธนาคารโลกถือเป็นแหล่งทุนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศกำลังพัฒนา โดยมีจุดมุ่งหมายคือ ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน และประเทศที่ยากจนเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ และยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น และในปัจจุบันได้รวมกับอีก 5 สถาบันเข้าเป็นกลุ่มธนาคารโลก (World Bank Group) ตามสัญลักษณ์ข้างต้น

วัตถุประสงค์การก่อตั้ง

1. พัฒนา และฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก โดยใช้วิธีการให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินเพื่อการลงทุน และให้กู้ยืมเงินในระยะยาวเน้นในด้านการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน และการลงทุนต่างๆ
2. สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศของภาคเอกชน โดยเน้นให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมในลักษณะเป็นผู้ค้ำประกันการลงทุนหรือร่วมกับองค์กรอื่นๆ
3. สนับสนุนให้มีการลงทุนเพื่อพัฒนาและเพิ่มผลผลิตเพื่อเป็นการยกระดับความเป็นอยู่และความสำคัญของผู้ใช้แรงงาน

ลักษณะโครงสร้างในระดับสถาบัน ธนาคารโลก (World Bank) ประกอบไปด้วยองค์กร 2 องค์กร คือ IBRD และ IDA ส่วน IFC และ MIGA นั้น เป็นเพียงองค์กรในสังกัดซึ่งทั้ง

4 องค์การรวมกันเรียกว่า กลุ่มธนาคารโลก (World Bank Group) เป้าหมายที่ได้มีการระบุไว้ของกลุ่มธนาคารโลกคือ การให้ความช่วยเหลือ (ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน , ค่าปรึกษาแนะนำ , และด้านเทคนิค) แก่ประเทศสมาชิก เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชน (โดยเฉพาะในประเทศด้อยพัฒนา) ด้วยการถ่ายโอนทรัพยากรจากประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนกิจกรรมหลักของกลุ่มธนาคารโลกมีอยู่ 3 ประการคือ (ก) ให้เงินกู้ยืม (ข) ให้คำปรึกษาในด้านการพัฒนาประเทศ (ค) กระตุ้น และส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศ

ในส่วนโครงสร้างการบริหารของธนาคารโลก ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ สภาผู้ว่าการ (Board of Governor) และคณะกรรมการบริหาร (Board of Executive Directors) ภายใต้ธรรมนูญของธนาคารโลก อำนาจการตัดสินใจสูงสุดจะอยู่ที่สภาผู้ว่าการ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนของประเทศสมาชิก ประเทศละ 1 คน (ในปี พ.ศ. 2534 นี้ จะอยู่ในตำแหน่งวาระ 5 ปี และมีการประชุมปีละหนึ่งครั้ง (ครั้งต่อไปคือที่กรุงเทพฯ ในเดือนตุลาคม 2534) บทบาทด้านหลักของสภาผู้ว่าการ คือ การกำหนดสมาชิกภาพ การเพิ่มหรือลดทุนของธนาคาร การกำหนดนโยบายการดำเนินงาน ฯลฯ สิ่งที่น่าสังเกตเกี่ยวกับสภาผู้ว่าการธนาคารโลก คือ การที่สมาชิกของแต่ละประเทศจะมีเสียงโหวตที่ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้นของธนาคารโลกที่ประเทศนั้น ๆ ถืออยู่

ความสำเร็จของธนาคารโลก

1. ธนาคารโลกมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา โดยสามารถระดมเงินเพื่อให้ประเทศต่างๆ สามารถกู้ยืมเพื่อสร้างความมั่นคงในทิศทางที่ดีขึ้นในมิติทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ

2. ธนาคารโลกมีบทบาทในฐานะผู้ให้คำแนะนำทางวิชาการ โดยส่งคณะผู้เชี่ยวชาญ มาศึกษา และวิเคราะห์ให้แก่ประเทศสมาชิกในมุมมองด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน

แม้ว่าธนาคารโลกจะมีบทบาทในฐานะองค์การเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจตลาดระยะเวลากว่า 60 ปี มีการนำนโยบายให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในรูปแบบของเงินกู้ แต่ท้ายที่สุดมีเพียงไม่กี่ประเทศที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสาเหตุหลักคือปัญหาคอร์รัปชันในรัฐบาลจึงทำให้สูญเสียเงินมากมาย และด้วยสภาพเศรษฐกิจของโลกปัจจุบันส่งผลให้ธนาคารโลกกำลังประสบปัญหาด้านงบประมาณด้านรายได้จากค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยของประเทศที่ทำการกู้ยืม สุดท้ายคือ แนวทางการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับประเทศสมาชิกหรือประเทศที่ให้ความช่วยเหลือตอนนโยบายภายในประเทศจึงก่อให้เกิดปัญหามากมาย และสร้างผลกระทบต่อประชาชน

ภาพที่ 3 : สัญลักษณ์ของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้า และการพัฒนา (UNCTAD)

ที่มา : www.unctad.org

3.3 การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD) การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้า และการพัฒนา (อังค์ถัด) สมาชิกส่วนมากซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือกลุ่ม G77 โดย UNCTAD เป็นกลไกสำคัญ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา ระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเด็นด้านการค้า การเงิน การลงทุน เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา โดยมีหน้าที่หลักของ ได้แก่

1. เป็นเวทีหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างประเทศสมาชิกอย่างอิสระ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก ผ่านความร่วมมือ การเจรจา การมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน และการสร้างฉันทามติ ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายการค้า และการพัฒนา

2. เป็นหน่วยงานหลักในการวิจัย และวิเคราะห์ระบบ/แนวนโยบายเศรษฐกิจในระดับมหภาคของโลก และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ และความร่วมมือทางเทคนิคระหว่างประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ประเทศกำลังพัฒนา

3. สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ และความร่วมมือทางเทคนิคระหว่างประเทศสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเจรจาการค้า การเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจภาคบริการให้กับประเทศกำลังพัฒนา ช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในการส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศ เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความตกลงว่าด้วยการลงทุนระหว่างประเทศ และพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

ในโครงสร้างของ UNCTAD มีการประชุมประจำปีอย่างสม่ำเสมอในประเด็นต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนากลุ่มประเทศเป้าหมาย และมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ เป็นศูนย์กลางการประสานนโยบาย และส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานการศึกษานโยบาย/วิเคราะห์ของ UNCTAD เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมหภาคของรัฐบาล, ประสานการดำเนินงานของสถาบันระหว่างประเทศว่าด้วยการค้า และการพัฒนา, เป็นศูนย์กลางประสานงานในเรื่อง OECD, กลุ่ม G-77, ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยเองได้เข้าไปมีบทบาทในการประชุมอย่างต่อเนื่องในฐานะประเทศกลุ่มสมาชิกเพื่อที่จะได้รับแนวทางพัฒนาการค้า และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 4 : สัญลักษณ์ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF)
ที่มา : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF)

3.4 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่ก่อตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อการฟื้นฟู และพัฒนาไปพร้อมเพรียงกับธนาคารระหว่างประเทศ หน้าที่หลักขององค์การนี้ คือ รักษาเสถียรภาพทางการเงิน โดยส่งเสริมความร่วมมือทางการเงินระหว่างประเทศและอำนวยความสะดวกในการขยายตัวทางการค้าและแรงงาน และส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในมีภาวะที่มีเสถียรภาพ ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 182 ประเทศ นอกจากนี้ IMF ยังมีหน้าที่ในการดูแลระบบอัตราแลกเปลี่ยนให้เกิดเสถียรภาพในกลุ่มประเทศสมาชิก อำนวยความสะดวกในการทำการค้าระหว่างประเทศให้เกิดสภาวะสมดุลมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการจ้างงานซึ่งก่อให้เกิดรายได้ รวมทั้งพัฒนาทักษะทางการผลิตและทรัพยากร และจัดตั้งระบบการจ่ายเงินระหว่างประเทศให้เกิดระบบที่หลากหลายเกิดความสะดวกในการดำเนินการค้าระหว่างประเทศ ที่สำคัญ IMF สำหรับประเทศไทย คือองค์การที่สำคัญในการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทย

ประเทศสมาชิกหลายประเทศสามารถขอรับความช่วยเหลือทางการเงินจาก IMF ได้เช่นเดียวกัน โดย IMF ได้กำหนดเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือ 4 ประการกับประเทศที่ขอรับความช่วยเหลือหรือประเทศขอกู้ คือ

1. Stabilization คือ การมุ่งให้ระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศเกิดเสถียรภาพ และมีการขยายตัวทางการค้า
2. Liberalization คือ สนับสนุนแนวความคิดการเปิดเสรีทางการค้าและการเงินในเวทีโลก
3. Deregulation คือ ผ่อนกฎระเบียบที่เข้มงวดสำหรับธุรกิจให้เป็นไปตามกลไกของตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ
4. Privatization คือ การโอนกิจการที่เป็นของรัฐหรือที่รัฐมีส่วนเป็นเจ้าของให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนหรือถือหุ้นร่วม

ดังนั้น บทบาทของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF จึงเป็นองค์การที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศสมาชิกในการเปิดประชาคมโลก เพราะ “เงิน” ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการผลักดันความสำเร็จของทุกๆ ประเทศในด้านการพัฒนาทั้งในและนอกประเทศเอง จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่า IMF คือ องค์การที่สำคัญในการสมานแผลที่เจ็บช้ำจากพิษภัยเศรษฐกิจที่ระบอบไปทั่วโลกในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4. การรวมกลุ่มของประชาคมโลก

ภาพที่ 5 : สัญลักษณ์ และธงประจำของสหภาพยุโรป (European Union : EU)

ที่มา : สหภาพยุโรป (European Union)

4.1 สหภาพยุโรป (European Unions : EU) สหภาพยุโรปเป็นอีกหนึ่งองค์การระหว่างประเทศในปัจจุบันที่ทั่วโลกกำลังจับตามองการเคลื่อนไหวต่างๆ ในมิติของเศรษฐกิจที่เกิดวิกฤติขึ้นในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า อียู (EU) นั่นเอง

สหภาพยุโรปตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1993 ภายใต้กรอบสนธิสัญญามาสทริชต์ (Maastricht Treaty) ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 28 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม บัลแกเรีย โครเอเชีย ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไอร์แลนด์ อิตาลี ลัตเวีย ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส โรมานี สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน และสหราชอาณาจักร มีการแบ่งกลุ่มออกทั้งสิ้น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มแรก คือ กลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการเมือง ประเทศส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในแถบยุโรปตะวันตก มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และเสรีนิยม มีความเป็นประชาธิปไตยสูง และกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มสมาชิกใหม่อดีตเคยอยู่ในค่ายคอมมิวนิสต์ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นระบบทุนนิยม และเริ่มพัฒนาระบบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย โดยมีการใช้สกุลเงินเดียวกัน คือ “ยูโร (Euro)”

สหภาพยุโรปมีบทบาทครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดในเวทีระหว่างประเทศ บทบาทของสหภาพยุโรปที่ปรากฏขึ้นนั้น ไม่เพียงแต่เน้นหนักไปทางพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ยังพัฒนาในการของความมั่นคงทางการเมืองและประชาธิปไตย รวมทั้งสิทธิมนุษยชนของกลุ่มประเทศสมาชิกอีกด้วย ตัวอย่างกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือของกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เช่น โครงการยุโรปตลาดเดียว (The single-market program) การเจรจา GATT การออกนโยบายด้านสังคม จัดตั้งสหภาพการเงิน (Monetary Union) ความร่วมมือทางด้านการเมืองของยุโรป (European Political Cooperation – EPC) เป็นต้น

การรวมตัวกันของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี สเปน อังกฤษ เป็นต้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่สหภาพยุโรปจึงเป็นองค์การที่เป็นที่จับตามองของนักวิชาการ นักพัฒนาเศรษฐกิจ และการเมือง รวมทั้งประชากรของโลกเพราะในด้านหนึ่งสหภาพยุโรปมีพลวัต ในการรวมกลุ่มที่เข้มข้นมากในรูปแบบการรวมตัวของสหภาพเหนือชาติ แต่อีกด้านหนึ่งก็ต้องเผชิญกับความเสี่ยงเพราะความไม่พร้อมของบางประเทศ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิก จึงก่อให้เกิดปัญหาที่ยากจะแก้ไข และเป็นการท้าทายความสามารถของสหภาพยุโรปในการประกาศศักยภาพขององค์การนี้ด้วยในลำดับต่อไป

ภาพที่ 6 : สัญลักษณ์ของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 8 ประเทศ (G8)

ที่มา : www.state.gov

4.2 กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 8 ประเทศ (Group of Eight: G8) คือ การรวมกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำรวมทั้งสิ้น 8 ประเทศ ได้แก่ อเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น แคนาดา และรัสเซียซึ่งเป็นประเทศที่เพิ่งเข้าร่วมเป็นสมาชิก ความสำคัญขององค์การนี้ หรือกลุ่มประเทศ G8 คือ ตัวเลขเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกรวมกันแล้วคิดเป็น 65% ของโลก ถือว่าเป็นตัวเลขที่แสดงถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจที่สูงมากของโลก มีบทบาทที่สำคัญ คือ

1. เร่งส่งเสริมสมรรถนะของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา โดยมุ่งหวังให้ประเทศเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในระบบการค้าในระบบพหุภาคีอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้มีการร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของโลก อาทิ เช่น WTO World Bank IMF เป็นต้น

2. สนับสนุนการเปิดตลาด เสริมสร้างกฎระเบียบทางการค้าของ WTO ให้เข้มแข็งขึ้น สนับสนุนให้ประเทศกำลังพัฒนาประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีโลก

3. เล็งเห็นถึงนโยบายภายในประเทศต่างๆ และนโยบายขององค์กรระหว่างประเทศ ควรให้ความสอดคล้องในหลักการคู่ขนานหรือประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน สนับสนุนให้สาธารณชนมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นถึงการเปิดเสรีทางการค้าให้มากขึ้น

4. ส่งเสริมให้ WTO เพิ่มจำนวนสมาชิกเพื่อเป็นการขยายการตลาด และพยายามให้เกิดระบบการค้าในลักษณะของพหุภาคีมากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของโลกรวมทั้งการเร่งสร้างความแข็งแกร่งขององค์การระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจให้มีความไปในทิศทางเดียวกันมุ่งสู่ความเป็นประชาคมโลก และที่สำคัญ คือ พยายามลดความเหลื่อมล้ำของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาให้มีโอกาสในการผลักดันประเทศของตนให้มีความก้าวหน้าตามหลักการ “มุ่งสู่ความเป็นสากล” นั้นเอง

ภาพที่ 7 : ธงประจำองค์การกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC)

ที่มา : องค์การกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน

(Organization of Petroleum Exporting Countries: OPEC)

4.3 องค์การกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (Organization of Petroleum Exporting Countries: OPEC) คือ องค์กรระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศผู้ผลิต และส่งออกน้ำมันปิโตรเลียม ก่อตั้งขึ้นเมื่อ เดือนมกราคม พ.ศ. 2503 เพื่อร่วมมือกันในการกำหนด นโยบายด้านการ

ผลิต และการตั้งราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก ปัจจุบันประกอบด้วย 11 ประเทศที่เป็นสมาชิก ได้แก่ กатар คูเวต ซาอุดีอาระเบีย ไนจีเรีย ลิเบีย เวเนซุเอลา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อินโดนีเซีย อิรัก อิหร่าน เอกวาดอร์ และแอลจีเรีย กลุ่มดังกล่าวนี้ว่ามีอิทธิพลในตลาดน้ำมันของโลกค่อนข้างมาก และกลุ่มโอเปก นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของกลุ่มผูกขาด (Cartel) ของผู้ผลิตในตลาดผู้ขายน้อยราย

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง ได้แก่

1. เพื่อเจรจากับบริษัทน้ำมันในการตั้งกองทุนน้ำมันดิบให้เท่าเทียมกันทุกประเทศ
2. เพื่อนำราคาน้ำมันดิบที่เป็นผลมาจากการเจรจาใช้เป็นฐานในการคำนวณเป็นรายได้ของประเทศ
3. เพื่อเป็นอำนาจต่อรองในการยึดครองหรือโอนกิจการน้ำมันเป็นของรัฐ
4. เพื่อปกป้องราคาน้ำมันตกต่ำและเจรจาขายน้ำมันในเงื่อนไขที่ดี รวมไปถึงเรื่องภาษีเงินได้จากบริษัทน้ำมันผู้ผลิต

ปัจจุบันในเวทีโลก โอเปกได้มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การปรับราคาน้ำมันดิบจนราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ประเทศผู้ส่งน้ำมันมีฐานะมั่งคั่งขึ้น ประเทศไทยในฐานะประเทศที่มีความต้องการใช้น้ำมันในจำนวนมาก เนื่องมาจากความต้องการของคนในประเทศ โอเปกกับประเทศไทยจึงมีความสัมพันธ์กันในระบบการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมไปถึงการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เพื่อส่งผลประโยชน์ถึงราคาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่มีแนวโน้มความต้องการสูงขึ้นในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 8 : สัญลักษณ์ของเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA)

ที่มา : <http://www.cbp.gov/trade/nafta>

4.4 เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) คือ ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือ NAFTA เริ่มขึ้นจากประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันในการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2534 ข้อตกลงนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าและบริการระหว่างประเทศภาคีโดยยกเลิกภาษีศุลกากรใน 15 ปี ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม ขยายโอกาสการลงทุนต่างๆ และการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและแก้ไขพิพาททางการค้าระหว่างกัน

การออกกฎเกณฑ์ต่างๆ ของประเทศกลุ่ม NAFTA มีผลกระทบต่อการค้าของไทย เช่น ประเทศแคนาดาและเม็กซิโกออกกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของสินค้ารถยนต์ และผ้าฝ้ายที่ทอจากโรงงาน และไม่ได้ตัดเย็บที่จะส่งเข้าไปยังแคนาดา และเม็กซิโก อันเป็นการจำกัด และกีดกันสินค้า

ที่สั่งเข้าจากไทยทำให้ไทยขายสินค้าได้น้อยลง และการที่ประเทศเม็กซิโกขึ้นอัตราภาษีศุลกากร เครื่องหนัง และรองเท้าที่สั่งเข้าจากประเทศนอกกลุ่ม NAFTA ทำให้สินค้านี้จากไทยมีราคาสูงขึ้นจึงส่งออกได้น้อยลง เป็นต้น

นอกจากนี้ เม็กซิโกยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นลูกค้ารายใหญ่ของประเทศไทย มีแรงงานราคาถูก มีวัตถุดิบ และผลิตสินค้าได้คล้ายคลึงกับประเทศไทย แต่เม็กซิโกได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจากสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศภาคี NAFTA จึงมีโอกาสส่งสินค้าเข้าสหรัฐอเมริกาแทนที่ประเทศไทย และการอยู่ใกล้กับสหรัฐอเมริกาทำให้ได้เปรียบในการขนส่งสินค้าได้รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าสินค้าไทย โดยเฉพาะสินค้าประเภทเสื้อผ้า สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า อาหารกระป๋อง และชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ ซึ่งไทยส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยรูปแบบการค้าลักษณะนี้มีความสอดคล้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ของไทยในฐานะการรวมกลุ่มของประเทศใกล้เคียงเช่นเดียวกัน

บทสรุป

บทบาทของประชาคมโลกในปัจจุบันในลักษณะที่ได้กล่าวมาในข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง (Changes) ในมิติต่างๆของโลกใบนี้ จุดเริ่มต้นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในลักษณะต่างๆ ได้พัฒนามาถึงการรวมกลุ่มของประเทศต่างๆ หรือองค์การระหว่างประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือการพัฒนา สร้างความเป็นเอกภาพ และความแข็งแกร่งในด้านต่างๆ ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างไม่หยุดนิ่งผ่านเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ และเข้าใจถึงแก่นแท้ และความสำคัญในการสร้างประชาคมโลก และพร้อมที่จะนำเอานโยบาย หรือแนวทางการพัฒนามาประยุกต์ใช้ในลำดับต่อไป

คำศัพท์น่ารู้

1. Free Trade Area (FTA) หมายถึง เขตการค้าเสรี ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่รวมกลุ่มเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายคือการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มประเทศสมาชิกให้เหลือน้อยที่สุด และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม ทำการเปิดเขตการค้าเสรี ด้านสินค้า บริการ และการลงทุน โดยการลดภาษี และอุปสรรคอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษี ส่งเสริมการสร้างฐานเศรษฐกิจภายในกลุ่ม

2. Globalization หมายถึง โลกาภิวัตน์ คือ ผลจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ อันแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยงาน ธุรกิจ และรัฐบาลทั่วทั้งโลก

3. Global Trends หมายถึง ทิศทางโลก คือ พื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ และการประเมินแนวโน้มของโลกในมิติต่างๆ ในอนาคต เพื่อประโยชน์ในการกำหนดทิศทางหรือนโยบายให้ถูกต้อง และนำมาใช้ได้จริงในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประชาคมโลก

4. Good Governance หมายถึง การปกครองที่เป็นธรรม เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมวลมนุษย์เป็นพันๆ ปี ซึ่งเป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมือง และสังคมอย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์ และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี และพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน

5. Summit หมายถึง การประชุมระดับสูงสุดของผู้นำรัฐบาล หรือผู้นำสูงสุดขององค์กรใดๆ ที่จัดการประชุมเพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน

คำถามท้ายบท

1. ให้นักศึกษาอธิบายบทบาทของประชาคมโลกในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นอย่างไร และมีทิศทางหรือแนวทางในการพัฒนาหรือไม่ รวมทั้งยกตัวอย่างกลุ่มประชาคมโลกที่มีความเคลื่อนไหวในปัจจุบัน อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง
2. ให้นักศึกษาวิเคราะห์บทบาทของประเทศไทยต่อประชาคมโลกมีลักษณะเป็นอย่างไร อธิบายถึงนโยบาย การกำหนดทิศทาง และบทบาทของภาครัฐและประชาชน
3. ให้นักศึกษาวิเคราะห์บทบาทขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) ต่อระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประชาคมโลกในปัจจุบัน อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง
4. ในฐานะที่นักศึกษาเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ มีความคิดเห็นอย่างไรกับบทบาทของโลกยุคโลกาภิวัตน์มีผลอย่างไรต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง